

Façana de l'Institut Francès de Barcelona. Aquest centre, així com els seus homòlegs de València i Palma, es va convertir en un refugi de llibertat durant la dictadura franquista.

ARXIU / DOMÈNEC UMBERT

Un model cultural en hores baixes

Ni França ni la seva cultura, ni la seva llengua susciten ara als Països Catalans l'interès que despertaven fa vint-i-cinc anys. La cultura anglo-americana ho devora tot. Ja és molt lluny la França idealitzada oposada a la dictadura franquista.

"Si el timbaler del Bruc, en lloc del timbal, s'hagués tocat una altra cosa, ara seríem francesos". L'acudit, el recorda Rafael Jorba, actual sots-director de *La Vanguardia* i corresponsal a París d'aquest mitjà durant quatre anys. Jorba ja diu que no és un acudit modern, que és un acudit que s'explicava durant el franquisme, quan la República Francesa era un model a seguir; quan els actes organitzats per l'Institut Francès a Barcelona acollien molta gent que, amb l'excusa d'una exposició o d'un recital de poesia, anava a "respirar", la llibertat que es notava a la lega-

ció cultural d'una democràcia consolidada; quan la llengua francesa no solament era obligatòria com a llengua estrangera a les escoles catalanes, sinó que molts n'ampliaven els estudis amb classes particulars.

Ara a ningú no li faria gaire gràcia l'acudit del timbaler. L'argument de la història és *démodé*. Poca gent estudia francès al sud del Pirineu. Els Països Catalans, especialment Catalunya, i França s'han distanciat.

Jaume Bover, va ser secretari general de l'Institut Francès de Barcelona del 1964 al 1992. Una institució que també és present a

València i a Palma, on es diu Aliança Francesa. Bover, ara jubilat, recorda amb enyorança les activitats de l'Institut de la postguerra en lluita contra la censura franquista. Bover està d'acord amb la tesi segons la qual França es troba al mig d'una crisi global: "Ha deixat de manar i nosaltres els ho havíem advertit moltes vegades." Com a exemple del que es veia a venir, recorda que sortien més barats i li arribaven més ràpid, segons quins llibres francesos, encarregats a una llibreria Suïssa que no a l'editorial mateixa, a París. De la mateixa manera, explica que els llibres demanats pels cen-

rs i intèrprets de francès ha caigut bruscament

tres equivalents de l'Institut Francès de Sud-Amèrica hi arribaven amb vaixell i hi trigaven un mes. Els encarregats pels centres culturals alemanys, en canvi, hi trigaven vint-i-quatre hores.

Amb tot, hi ha visions que es podrien qualificar de relativament optimistes. L'agregat de cooperació de l'Institut Francès de València, Jean-Claude Roland, assegura: "A València es manté un cert interès per la cultura francesa perquè valencians i francesos ens entenem. És impossible que no hi haja una certa unió enfront del perill comú anglo-saxó." També el cònsol de França a Barcelona, Pierre Charasse, creu que no s'ha de parlar de "decadència" de la cultura francesa a Catalunya, sinó de "pujada potent d'unes altres cultures", com l'anglo-americana. Però Charasse precisa: "El francès no està en guerra amb l'anglès, l'anglès s'ha imposat naturalment com a llengua de comunicació internacional. França ha perdut el seu lloc privilegiat". El fet que el francès deixés de ser fa anys la llengua estrangera obligatòria a l'ensenyament als Països Catalans ha pesat molt en aquesta situació. Però Pierre Charasse diu que no enyora aquesta època. "Això era mancat de realisme. Ara, no oferir la possibilitat d'estudiar una llengua important com la francesa és un error."

Per Jorba hi ha tres generacions que exemplifiquen les maneres diverses d'entendre les relacions franco-catalanes. La de la post-

guerra va trobar en l'Institut Francès un espai de llibertat, on no es cantava el "Cara al sol" i que implicava un acte de rebel·lia contra l'escola franquista. Per la generació que esclata el maig del 68, el francès és una llengua de cultura i de referents. "França és un espai de llibertat i la porta a Europa." I la generació nascuda a partir de la transició política, segons Jorba, és la que fa el pas del francès a l'anglès, però no tant per raons culturals com per raons pràctiques. Per ells, diu, l'anglès és la llengua del futur, de l'empresa, dels ordinadors, d'Internet, una llengua que demostra una visió més pràctica de la vida. "França ja no és referent de res. Ja tenim democràcia i, en la qüestió de les autonomies, Espanya ha anat, fins i tot, més enllà que no pas França". A hores d'ara, diu Jorba, encara coexisteixen francòfils i anglòfils, però, "si no anem alerta, d'aquí a deu anys o vint podem assistir a la desertització de l'espai cultural que ocupava el francès."

Sobren places de traductors de francès. El declivi es pot observar a les escoles i centres universitaris d'idiomes. A Barcelona, l'Escola Universitària de Traductors i Intèrprets (EUTI) deixa escollir als seus estudiants entre tres "primeres llengües", anglès, francès i alemany. De l'anglès, l'escola en té més demanda que no les places que ofereix. Aquest curs, diu Matilde Roure, gestora acadè-

GLÒRIA MATAMALA

mica, s'han matriculat 500 persones per a 120 places. El nombre d'interessats per l'alemany, diu Roure, es manté, però el de futurs traductors i intèrprets de francès ha caigut bruscament. "Oferim 70 places cada any per al primer curs i l'any passat vam tenir 50 sol·licituds. Cada any tenim menys alumnes que vulguin fer francès, la demanda ha baixat moltíssim". Fa només tres anys, recorda, el nombre de demandes arribava a 200. Ho atribueix al fet que les escoles de secundària no ofereixen tant de francès com abans. En xifres absolutes, tot plegat vol dir que, comptant tots els alumnes actuals en tots els quatre cursos de l'EUTI, menys de 300 tenen el francès de primera llengua i prop de 500, l'anglès.

Pierre Charasse, és cònsol de França a Barcelona. Segons Charasse, no s'ha de parlar de "decadència" de la cultura francesa a Catalunya, sinó de "pujada potent d'unes altres cultures", com l'anglo-americana.

CONSOLAT DE MAR

LA SOLUCIÓ PER A LES ESCOLES DE MÚSICA

CONSULTEU LES NOSTRES
OFERTES DE NADAL

C/ Míg. 6 • 46180 - BENAGUASIL (València)
Tlf: 34 96 273 73 75 • email: consolat@telefonos.es

Martí Domínguez: "És lamentable i perjudicial per a la

Jaume Bover va ser secretari general de l'Institut Francès de Barcelona del 1964 al 1992. Bover està d'acord amb la tesi segons la qual França es troba al mig d'una crisi global: "Ha deixat de manar i nosaltres els ho havíem advertit moltes vegades".

Als exàmens oficials de traductors i intèrprets que convoca el Departament de Cultura de la Generalitat, en canvi, el percentatge d'aspirants a un títol en francès ha disminuït, però de forma relativament poc brusca, i s'ha estabilitzat pels volts d'un 18% dels inscrits. En el cas de l'anglès, supera el 20%, però tampoc no creix de forma espectacular. El mercat laboral, en tot cas, veu clarament què necessita. El 1996, un 4,7% de les demandes rebudes al Servei Català d'Ocupació (SCOC) incloïen el coneixement del francès com a requisit per a ocupar un lloc de feina. Al cap de tres anys, el percentatge ha baixat al 3,3%.

A València també s'ha notat la davallada, però en els darrers tres anys a l'Escola Oficial d'Idiomes es manté estable el nombre d'estudiants de francès al voltant dels 2.400 per curs.

MARC VILA

"Una llengua amb massa accents". L'Anna Cris va voler estudiar alemany —ho ha fet intermitentment durant anys— perquè Alemanya és un país que l'atreu. El francès no li cridava l'atenció: "Em pensava que es podia enten-

dre més o menys sense estudiar i, a més, perquè és complicat de pronunciar i té molts accents". La Susanna, en canvi, ha estudiat dos cursos intensius de francès a l'Institut Francès de Barcelona, i enguany s'apunta al tercer. Ja ha estudiat anglès fins a un nivell elevat (*proficiency*), però l'anglès, diu, tothom el té. "En un món competitiu, cal alguna cosa més". Creu que el francès és una llengua bastant utilitzada, que tindrà ocasió de fer servir. L'Empar, periodista valenciana, que també estudia alemany i ja té força coneixements d'anglès, el francès, que va estudiar de petita, l'encanta: "No descarte d'estudiar-ne més endavant, però la veritat és que per a la feina no m'ha fet mai falta".

Martí Domínguez, biòleg, escriptor i coneedor de la cultura francesa, és contrari a aquesta situació. Segons aquest ex-alumne del Liceu Francès de València, la situació d'abandó del francès es dona per motius mercantilistes. I considera que la dilució de la influència cultural francesa com a "lamentable i perjudicial per la cultura catalana, ja que tenim més a veure amb els francesos que no amb els anglosaxons". Domínguez esmenta Joan Fuster com un dels darrers afrancesats, "tot i que Joan Francesc Mira també ho és", i recorda que "l'intel·lectual que vulga aconseguir alguna cosa en el terreny de la cultura ha de tornar al francès", i rebla el clau: "No s'ha d'exagerar, però la pèrdua de coneixements d'aquesta llengua farà que en el futur hi haurà gent menys preparada."

Una decadència dels anys trenta. Hi ha coneedors de la situació que creuen que l'explicació d'aquesta pèrdua d'interès pel francès s'ha de buscar a França mateix, no pas a Catalunya. Ignasi Fortuny, de Tramuntana, l'associació de nord-catalans que viuen a Catalunya Sud, ho veu des d'una perspectiva molt més àmplia. França, segons ell, ha deixat de ser referència perquè passa una crisi d'identitat des dels anys tren-

NOVETATS EDITORIALS

Edicions **El Jonc**
Una editorial independentista
i d'esquerres

els trobareu a
les millors llibreries

Per informació i subscripcions:
c/ Sant Carles, 8. 1er. 25002 LLEIDA
Tel/Fax.: 973 268 054
Apartat 88049 - 08080 BARCELONA

Tornen els grisos
Autors diversos
141 pàgines
1200 pts.

Parla Terra Lliure
Pròleg de Carles Sastre
285 pàgines
1800 pts.

Quan els malsons esdevenen realitat
David Bassa
182 pàgines
1700 pts.

DISTRIBUCIÓ: Principat, MADE 933 576 350. País Valencià, GRAONS 961 517 808. Illes Balears, MOLL 971 761 422.

ltura catalana que s'haja diluït la influència francesa"

ARXIU / O. FERRAN

ta, entre les dues guerres mundials, situació agreujada per la independència de les seves colònies, especialment dura en el cas d'Algèria i de l'Indo-xina. Fins aleshores, recorda Jean-Claude Roland, "el francès era la llengua de la diplomàcia i de la cultura i desenvolupava el paper que avui dia representen els EUA". Segons Martí Domínguez, el problema és que "els francesos s'han quedat anquilosats en la literatura, han tingut una davallada molt gran i no han sabut defensar els seus interessos. Han confós la glòria amb la vanglòria".

Aquesta crisi, que és general, s'ha accelerat, segons Fortuny, els darrers vint anys. I a més, diu Fortuny, ara l'estat francès veu amb recel les autonomies perquè li fa por que puguin fer canviar l'estructura de l'estat francès. Només una minoria de polítics, segons ell, està disposada a canviar les estructures polítiques a remolc d'Europa.

Tot i això, el cònsol francès, Pierre Charasse, assegura que les relacions entre França i Catalunya no s'han refredat, "potser són menys caloroses perquè Catalunya ha reconquerit la seva identitat a partir de la llengua, la qual cosa ha creat un problema en comparació amb França, en això que aquí s'anomena Catalunya Nord, els Pyrénées Orientales". Charasse precisa, tanmateix, que no és un contenciós. "Es comprenen els arguments dels partits nacionalistes, però és un tema que

provoca incomprensió, fins i tot irritació. No són paral·lels, el problema del francès a Catalunya i el del català a França".

De fet una enquesta encarregada per la regió Llenguadoc-Rosselló del gener de l'any passat demostra que un 91% dels enquestats voldrien que, a l'escola, els fills tinguessin "una iniciació en la llengua catalana" (36%) o "escollissin el català com a llengua viva" (26%) o "seguissin una escolarització bilingüe" (29%).

Rafael Jorba recorda que les fronteres de la Unió Europea són a Schengen i que cal oblidar els conceptes mentals pre-Maastricht. La macroregió europea dibuixada

per la Unió serà, diu, "un marc efectiu per a molts catalans", i fa una proposta que qualifica d'atrevida per als ciutadans dels dos costats: intensificar la relació bidireccional per aconseguir, sobre una base d'igualtat i de cooperació, que el francès al sud dels Pirineus i el català al nord vagin de bracet. El foment del català a Catalunya Nord és complementari amb el foment del francès a Catalunya Sud".

Haití és una de les antigues colònies de l'imperi francès. Amb la descolonització es consolida el declivi del francès, que havia començat als anys 30.

Menys cultura i més diners. Però si d'una banda la influència francesa ha patit una davallada a casa nostra a nivell polític i cultural, d'altra banda ha recuperat terreny en el camp econòmic.

Mira la neu. Esquia-hi.

11 estacions d'esquí. 520 km de pistes. 633 canons d'innivació. 500 monitors. 2.800 hectàrees esquiables. 70.000 viatgers/hora de capacitat. 72 remontadors. 22.000 places d'allotjament.

Estacions d'esquí alpí: Baqueira-Beret, Bof Taüll, Espot Esquí, Port-Ainé, Port del Comte, Tavascan.
Estacions d'esquí nòrdic: Aransa, Bonabé, Lles, Sant Joan de l'Erm, Tavascan, Tulxent.

ESQUÍ ALPÍ / ESQUÍ NÒRDIC / TRAVESSA / HELIESQUÍ / SURF / TRINEUS / RAQUETES / ALA DE PENDENT

La FNAC és un èxit comercial, però no cultural

Centre comercial
Continente de
València. Una
 empresa
 d'alimentació
 de capital
 francès que,
 com moltes
 altres, s'ha
 estès pels
 Països Catalans
 en els darrers
 anys.

ARXIU / RAFA GIL

Excepte a Catalunya Nord, on el fenomen té més anys, en poc temps arreu dels Països Catalans s'han instal·lat, tant en polígons comercials com dins de les grans ciutats, les grans marques franceses: Conforama (mobles i electrodomèstics), Leroy Merlin (brico-

latge i materials de construcció), Continente (gran superfície), Alcampo (gran superfície), Pryca (gran superfície), Norauto (reparació de cotxes i venda de tot tipus d'accessoris per a l'automòbil), Habitat (mobles), Adecco (empresa de treball temporal), Decathlon

(material esportiu), Plastic Omnium (plàstics), Air Liquide (subministrament d'oxigen per a hospitals), Danone (productes làctics). La cara més visible d'aquest predomini comercial és, però, els grans magatzems culturals de la FNAC. Actualment aquest establiment té dues seus a Barcelona, una a València i l'any que ve n'obrirà una altra a Alacant.

La FNAC té presència també a Portugal, Bèlgica, Espanya, Brasil, i evidentment a França, i ha importat una filosofia de comerç diferent. A Alemanya l'intent d'implantar la FNAC ha fracassat i ara l'expansió se centra en els països de Sud-amèrica, especialment Xile, Mèxic i Argentina.

En aquests grans magatzems de la cultura no hi ha música ambient, els venedors no estan damunt dels clients i no tenen comissió sobre les vendes, com a El Corte Inglés, a més els actes culturals són diaris i diversos. Acostumen a situar-se en centres urbans perquè cerquen el públic urbà amb un nivell cultural mitjà-alt. Aquest estil "francès" de cultura, de "centre comercial que no s'assembla a un centre comercial", com l'han definit els responsables de l'empresa, s'ha adaptat molt bé al públic català. Ben al contrari d'una altra iniciativa similar de consum cultural, els magatzems Virgin, que van fracassar a Barcelona.

Però que la FNAC hagi obert les seves portes al nostre país no significa que es venguin més llibres, pel·lícules i discos en francès. Així doncs, és un èxit comercial, però no cultural. A la seu de València, per exemple, les vendes han pujat un 30% respecte l'any anterior. Segons Enric Garcia, responsable de comunicació de FNAC-València, "el fet que estiguem a la ciutat no ha incrementat la venda de llibres en francès. Només en compren els residents". La *grandeur*, doncs, sembla que ha reculat a casa nostra, però només aparentment, en el consum diari de tots està més arrelada que no ens pensem.

RESIDENCIAL URBAPORT

PLAYA DE BURRIANA

ULTIMAS
VIVIENDAS A LA VENTA
 desde 21.300.000.- pts*
 * IVA no incluido

Conjunto
 Residencial
 de 36 Chalets

VIVIENDAS FINANCIADAS POR:
 CAJA RURAL SAN JOSÉ DE BURRIANA
 CAJA RURAL VILLARREAL

CONSTRUYE Y PROMUEVE

INFORMACION Y VENTAS:

Oficinas en Burriana: C/ Tarancón, 4
 Tel. 964 51 72 72 • Tel M vil. 939 603 226
 Oficinas en Castellón: C/La Luna, 3 entlo.
 Tel. 964 222 350 • Fax. 964 236 999
 e-mail gyc@mx3.redestib.es

Con la Garantía:

Albert Font / Mario Reyes